

נזכרים ונעשים!

הלכות ומנהגים
לחדש אדר וימי הפורים

לה' הארץ ומלואה

שם

מספחה

ישיבה ותלמוד תורה כפר חב"ד (ע"ר)

מיטודו של כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק זצוקללה זי"ע מליובאוויטש
ובנשיאותו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ח"ד 22 כפר חב"ד 0 6084

טלפקס: 03-9606878

ב"ה, ב' באדר ב' ה'תשמ"א
ברוקלין נ.י.

לְכֹל בְּנֵי וּבָנוֹת יִשְׂרָאֵל
הַנִּמְנָנִים עַל "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם"
הַשָּׁמַיִם עֲלֵיהֶם יְחִיו

שְׁלוֹם רַב וּבִרְכָה!

בנעם קבלתי הדו"ח על דבר הפעלות והמבצעים בקיום המצוות
ובלמוד התורה. ובודאי לא יסתפקו ב"ציונים לשבח" שעד עתה, ויסיפו
בהתמדה ושקיפה בשני הענינים גם יחד, בהתאם לחובתם וזכותם להיות
נמנים על "צבאות השמים".

ולקראת ימי הפורים הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה –
ובפרט בשנה זו הרי הם "פורים גדול" ו"שושן פורים גדול" – בודאי
ידוע לכם אשר "צבאות השמים" שבימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה היו
צריכים להלחם באיש צר ואויב, המן הרשע, אשר בקש להשמיד את כל
היהודים, מנער ועד זקן טף ונשים, ובזכותם של תינוקות של בית רבן
שנענו לקריאתם של מרדכי ואסתר ונתגיסו בהמוניהם ללמד תורה ולקיים
במצוותיה בלי הס וברבים, בטלה הגזרה. ועוד ספרו לנו חכמינו זכרונם-
לברכה שבאותה שעה למדו תורת מנחת העמר, אף שעדין היו בגלות
(פרס ומדי) ובית המקדש השני עדין לא נבנה. ובזה הדגישו את אמונתם
ובטחונם בהשם שיפר עצת המן הרשע ובקרוב ממש יבנה הבית השני
ושוב יקריבו מנחת העמר כהלכתה, ועוד קדם לכן תהיה ליהודים "אורה
ושמחה וששון ויקר".

נזכרים ונעשים

וְהַהוֹרָאָה מֵהַיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנָה הַזֶּה הִיא, שְׁגָם עֲכָשׁוּ נִמְצְאִים אָנוּ בְּגִלוּת,
 אֲלֵא שְׁבַחֲסֵדֵי הַשֵּׁם אֵין לְפַחַד מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם מִבְּחוּץ כְּהֶמֶן הָרָשָׁע,
 וְרַק אוֹיֵב פְּנִימִי, הוּא הַיִּצָּר, מִתְנַפֵּל תָּמִיד בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת וְתַחֲבוּלוֹת
 לְבַלְבֵּל וְלִמְנַע יְלֵדֵי יִשְׂרָאֵל (וְכֵן מְבַגְרִים) מִלְמוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם מְצוּוֹתֶיהָ
 כְּכֹל הַדְּרוֹשׁ, בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב. וְלָכֵן תַּעֲמְדוּ הַכּוֹן עַל מְשִׁמְרֵתְכֶם,
 מְשִׁמְרֵת הַקִּדְשׁ, כֹּל אֶחָד וְאַחַת מִכֶּם וְכֻלְכֶם יַחַד, לְהַפִּיר עֲצָתוֹ וְלִקְלֹקֵל
 מַחֲשַׁבְתּוֹ, כִּי צְבָאוֹת־הַשֵּׁם אַתֶּם, נוֹשְׂאֵי דְגַל תּוֹרַת הַשֵּׁם, וּבִיָּדְכֶם לְהַשְׁבִּית
 אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם עַל־יְדֵי הוֹסְפָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבִקְיּוּם מְצוּוֹתֶיהָ בֵּיתֵר שְׂאֵת
 וּבֵיתֵר עוֹ, בְּתוֹסֶפֶת הַתְּמִדָּה וּשְׂקִידָה.

וְזֶה גַם כֵּן יִקְרַב אֶת הַגְּאֻלָּה הָאַמְתִּית וְהַשְּׁלֵמָה עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ
 וּבְנֵי בֵית־מִקְדָּשֵׁנוּ, שֶׁהַהֲכָנָה לְזֶה הִיא "אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן וְיִקָּר"
 בְּפִנְיָמִיּוֹת, כְּדָרְשַׁת חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה: "אוֹרָה – זוֹ תּוֹרָה כּוֹ' וְיִקָּר –
 אֱלֹו תְּפִלִּין".

וְיִהִי רְצוֹן שְׂתִלְכוּ כָּל אֶחָד וְאַחַת מִכֶּם מִחִיל אֶל חִיל בְּכוּוֹן הָאָמוּר,
 כּוֹלֵל, כְּמוֹבֵן, בְּכָלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה – מְצוֹת וְאַהֲבַת לְרַעַף כְּמוֹד – הַשְּׁפַעַת
 הַיְלָדִים עַל חֲבָרִיָּהֶם וְהַשְּׁפַעַת הַיְלָדוֹת עַל חֲבָרוֹתֵיהֶן, עַל־יְדֵי דְגָמָא
 מְזַהֲרָה וּבִדְבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַלֵּב, וְהַשֵּׁם יִצְלִיחֵם.

בְּבִרְכַּח לִימֵי פּוֹרִים שְׂמֵחִים
וְלְבָשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת בְּכָל הָאָמוּר
תְּמִיד כָּל הַיָּמִים
 מ. שְׁנִיאֹרְסָאֵהֶן

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת

חַכְמֵינוּ זְכוֹרֵנָם-לְבִרְכָה תִקְנוּ לְקִרְאָה בְּכָל שָׁנָה אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת נוספות על קריאת התורה, (בחודש אדר הסמוך לניסן) והן:

א) פְּרָשַׁת שְׁקָלִים. ב) פְּרָשַׁת זְכוֹר. ג) פְּרָשַׁת פָּרָה. ד) פְּרָשַׁת הַחֹדֶשׁ.

א. פְּרָשַׁת שְׁקָלִים

בשבת שלפני ראש-חודש אדר קוראים "פרשת שקלים", לזכרון "מחצית השקל" שהיה על כל אחד ואחד מישראל לתת בכל שנה, כדי לקנות בהם קרבן תמיד וקרבנות צבור. ובאחד באדר השמיעו על השקלים, לכן קוראים פרשה זו בשבת הסמוכה לראש-חודש אדר, או בראש-חודש אדר שחל בשבת.

ב. פְּרָשַׁת זְכוֹר

הפרשה השנייה היא "פרשת זכור" לקיים מצות-עשה של תורה לזכור ולא לשכח את מעשי עמלק, כמו שכתוב "זכור את אשר עשה לך עמלק". את פרשת זכור קוראים בשבת שלפני חג הפורים, כדי להסמיק את מחית עמלק למפלת המן הרשע, שהיה מזרע עמלק.

ג. פְּרָשַׁת פָּרָה

הפרשה השלישית היא "פרשת פרה", בה קוראים על מעשה הפרה האדמה, כדי להזכיר לבני-ישראל להטהר לפני עלייתם לרגל, שיוכלו להקריב את קרבן הפסח בטהרה.

את פרשת פרה קוראים בשבת שלפני "פרשת החודש" – שהיא שתי שבתות לפני ראש-חודש ניסן.

ד. פְּרָשַׁת הַחֹדֶשׁ

בשבת שלפני ראש-חודש ניסן, קוראים את "פרשת החודש" כדי לקדש ולהכריז על חודש ניסן מפני חשיבותו של חודש זה, שנאמר בתורה "החודש הזה לכם ראש חודשים".

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת בְּאוֹר הַחֲסִידוֹת

בְּאַרְבַּע הַפְּרָשִׁיּוֹת תִּכְנֶן מִיָּחָד וְהוֹרָאָה כְּלִלִית בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם,
הַמְקִיפָה וּמְשַׁתְּקֶפֶת בְּחַיֵּי הָאָדָם.

פְּרֵשֶׁת שְׁקָלִים

נְתִינַת הַשְּׁקָלִים עֲנִינָה – צְדָקָה, כַּמְבָּאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם –
לְבָרְכָהּ, וּבִפְרֵט בְּזֶמֶן הַזֶּה (כְּשֶׁאֵין נוֹהֲגִים בְּמִצְוֹת שְׁקָלִים) נִמְשָׁף עֲנִין הַשְּׁקָלִים
בְּמִצְוֹת צְדָקָה. וְכִידוּעַ מִנְהֵג יִשְׂרָאֵל "לִתֵּן קֹדֶם פּוּרִים מַחְצִית מִן הַמְטָבֵעַ הַקְּבוּעַ
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן, זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּאֶדְרָ" – שֶׁזֶהוּ עֲנִין
הַצְּדָקָה בְּפִשְׁטוֹת.

וְעַל-פִּי־זֶה תוֹכֵן הַמַּעֲלָה שֶׁל פְּרֵשֶׁת שְׁקָלִים, בְּתוֹר הַתְּחִלַּת הַ"אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת":
בְּפְרֵשֶׁת שְׁקָלִים יִשְׁנוּ עֲנִין כְּלָלִי וְתַמִּידִי יוֹתֵר מִשְׁאָר שְׁלוֹשׁ הַפְּרָשִׁיּוֹת: שְׁלוֹשֶׁת
הָעֲנִינִים (זְכוּר, פָּרָה וְהַחֲדָשׁ) – הַגַּם שְׁכָלֵם מְלַמְּדִים לְמוֹדִים וְהוֹרָאוֹת כְּלָלִיִּים –
אַבֵּל כָּלֵם קְשׁוּרִים עִם דְּבַר מְסִים וְתִנְאִים מְסִימִים, וְלָכֵן אֵין הֵם כָּל-כָּף תְּמִידִיִּים;
מֵה-שֶׁאֵין-כֵּן פְּרֵשֶׁת שְׁקָלִים, שֶׁעֲנִינָה צְדָקָה – נוֹגַעַת תְּמִיד מִמֶּשׁ, בְּכָל הַמַּצְבִּים, בְּכָל
זְמַן וּבְכָל מְקוֹם.

פְּרֵשֶׁת זְכוּר

עֲנִינּוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק הוּא "אֲשֶׁר קָרַף בְּדֶרֶךְ". גַּם כַּאֲשֶׁר יְהוּדֵי הוֹלֵף כָּבֵר בְּדֶרֶךְ
הַתּוֹרָה, מְנַסֶּה עֲמֶלֶק לְקַרֵּר אוֹתוֹ, שֶׁעִבּוֹדָתוֹ תִּהְיֶה בְּאִפְּן שֶׁל "קָרַף" – מְלִשׁוֹן
קָרִירוֹת. אַחֲרֵי-כֵן נִמְשָׁף וַיּוֹרֵד לְמַטָּה מִזֶּה: "קָרַף" – מְלִשׁוֹן מְקַרֵּה, שֶׁלֹּא יִרְאֶה עֲנִינֵי
הַשְּׂגָחָה פְּרִטִית וְכו'.

וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "זְכוּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק... לֹא תִשְׁכַּח" – בְּאִמְצָעוֹת
חֲמִימוֹת שֶׁל קִדְשׁוֹת, נִלְחַם כָּל יְהוּדֵי בְּעֲמֶלֶק וּמוֹחָה אֵת זְכוּרוֹ מִלְּבוֹ.
זֶהוּ אִפְּן קִיּוּם מִצְוֹת מַחִית עֲמֶלֶק בְּאִפְּן רוּחָנִי, ו'מַחִית עֲמֶלֶק' זוֹ מִתְּהוֹה הַכְּנָה
וְהַכְּשָׁרָה לְקִיּוּם הַמִּצְוָה גַּם בְּמוֹכֵן הַגְּשָׁמִי, בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.

פְּרִשְׁת פְּרָה

בין הזאת אפר הפרה האדמה לגאלה ישנו קשר הדוק. שניהם תפקידם לטהר את עם ישראל: ה'פרה' מטהרת את היהודי מבחינה הלכתית, בעוד הגאלה באה לטהר את עם ישראל פלו – גם את אלו הטוהרים מבחינה הלכתית – מכל שמץ של חמירות ומקשרת כל יהודי לאבינו שבשמים.

גם הנביא יחזקאל (בנבואתו על הטהרה שתביא הגאלה לעם ישראל), השתמש בדמוי הקונח ממנחי עבודת הפרה האדמה: "וורקתי עליכם מים טוהרים וטהרתם מכל טמאותיכם".

פְּרִשְׁת הַחֹדֶשׁ

כללות העניין של פרשת החדש – מורה על עבודה באפן של חדוש. וכמוכן גם מזה שפראש-חדש ניסן (שעליו נאמר "החדש הזה לכם גו") היו מתחילים להקריב קרבנות צבור מתרומה חדשה, הינו, תרומה חדשה וקרבנות חדשים, וכללות עבודת האדם (המביא את התרומה החדשה) היא באפן חדש לגמרי.

כלומר: לא זו בלבד שעבודתו היא באפן של "מעלין בקדש", אלא זוהי עבודה חדשה לגמרי – שלא בערף לגבי העבודה שלפני זה.

מתן בכבוד

אחד מקרוביו של הצדיק הירושלמי רבי אריה לזין נכנס אליו פעם בתחלת חודש אדר, ומצאו מזנה שטרי כסף ומסדרם חבילות-חבילות. שאלו לפשר הדבר, ורבי אריה השיב: "כספים אלה נתנו לי כדי לחלקם לצדקה, ואני מכין אותם לקראת פורים".

התפלא הקרוב: "הלוא העניים זקוקים לכסף, ולמה אתה משהה את הכסף עד פורים?".

השיב רבי אריה: "אם אתם להם עכשו את הכסף, יתבישו בו, אוכלם בפורים, שבו שולחים מנות ונותנים מתנות לאביזנים – יתקבל אצלם הדבר בטבעיות, מבלי לפגוע בכבודם".

"משנכנס אדר" באור החסידות

**"משנכנס אדר מרבים בשמחה" – כולל גם שבת-מברכים אדר, שבו מתחילה
כבר ה'פניסה' של חדש אדר, ועל-ידי המשכת הברכה בכל החדש.**

כמה דרגות בשמחה:

א. "עבדו את ה' בשמחה":

שמחה זו מכסה בעבודה וטפלה אליה. שהרי העקר הוא העבודה, אלא
שהעבודה צריכה להיות בשמחה.

ב. מועדים לשמחה:

ביום-טוב השמחה גלויה, והשמחה עצמה היא מצוה ודבר עקרי. אבל מכל-מקום
השמחה היא שמחת החג – בענין של מצוה.

ג. "משנכנס אדר מרבים בשמחה":

שמחה זו אינה באה כסבה לאיזה דבר-מצוה, כי-אם "מרבים בשמחה" – איזו
שמחה שתהיה, גם שמחה בעניני הרשות, כי העקר – השמחה.

ד. שמחת פורים:

"חייב אנש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע" – הוא אינו מרגיש כלל, לא רק את
סבת השמחה, כי-אם גם את השמחה עצמה. הוא שקוע כל-כף בשמחה, עד שאינו
מרגישה כלל.

ה. שמחה של תורה, עבודה וגמילות חסדים:

"...ופשוט, שההוספה בשמחה קשורה עם שמחה של תורה ושמחה של מצוה –
"פקודי ה' ישרים משמחי לב", ובפרטיות יותר – הוספה בכל ג' הקנים של תורה,
עבודה וגמילות-חסדים באפן ד' מרבים בשמחה", ומוסיף והולך בימים שלאחרי זה,
עד לשלמות הענין של מתן-תורה ('קיימו מה שקבלו כבר') בימי הפורים".

תַּעֲנִית אֶסְתֵּר

בַּגִּמְרָא נֵאמַר: "שְׁלֹשֶׁה-עָשָׂר (בְּאֶדָר) זְמַן קִהְלָה לְכָל הוּא, שְׁנַאמַר "וְשֹׁאֵר הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּמַדִּינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהְלוּ וְעָמְדוּ עַל נַפְשָׁם... בְּשְׁלֹשֶׁה-עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֶדָר".

שׁוֹאֵלֶת הַגִּמְרָא: מַאי "קִהְלָה"? וְעוֹנָה: "יּוֹם תַּעֲנִיתֵא".

לְכֹן אָנוּ צָמִים בְּיוֹם י"ג בְּאֶדָר. וְאִף-עַל-פִּי שְׁבִימֵי מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר צָמּוּ שְׁלוּשָׁה יָמִים בְּחֹדֶשׁ נִסָּן, אָנוּ לֹא צָמִים בְּנִסָּן – מִפְּנֵי שֶׁבְּחֹדֶשׁ נִסָּן נִגְאָלוּ אַבּוֹתֵינוּ מִמְצָרִים וְהוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן.

אִין אָנוּ אוֹמְרִים 'תַּחֲנוּן' בְּחֹדֶשׁ נִסָּן, וְאִין עוֹשִׂים תַּעֲנִית שְׁלוּשָׁה יָמִים זָכַר לְשְׁלוּשֶׁת יְמֵי הַצּוּם, מִפְּנֵי שֶׁאִין גּוֹזְרִים גְּזֵרָה שֶׁהַצְּבוּר אִינוּ יְכוּלִּים לְעָמֹד בָּהּ.

הַטַּעַם לְצוּם:

זָכַר לְדַבְרֵי הַצּוּמוֹת וְזַעֲקָתָם בְּיַמֵּי מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר: לְזַכֵּר שֶׁהַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שָׂמוּ רוּאָה וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל אִישׁ בְּעַת צָרָתוֹ כְּאֲשֶׁר יִתְעַנֶּה וְיֵשׁוּב אֶל הַשֵּׁם בְּכָל לְבָבוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ בְּיַמֵּים הָהֵם.

הַחֲבִיבִים וְהַפְּטוּרִים בְּצוּם:

תַּעֲנִית זוֹ אֵינָה חוֹבָה כָּל-כָּף כְּמוֹ אַרְבַּע הַתַּעֲנִיּוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּמִּקְרָא. וְלָכֵן יֵשׁ לְהַקְלֵ בָּהּ בְּעַת הַצָּרָה, כְּגוֹן: מַעֲבֵרֶת וּמִיִּנְקָת, אוֹ אֶפְלוֹ חוֹלָה קֹצֵת בְּכָאֵב עֵינַיִם – שְׂאֵם מִצְטַעְרִים הַרְבֵּה לֹא יִתְעַנּוּ. וְכֵן יוֹלְדֹת כָּל שְׁלוּשִׁים יוֹם, וְכֵן חֲתָן בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתָּה – אֵינָם צְרִיכִים לְהִתְעַנּוֹת, וְיִפְרְעוּ אֶת הַתַּעֲנִית אַחֲרֵי-כֵן.

אָבֵל שֹׁאֵר הַבְּרִיאִים לֹא יִפְרְשׁוּ עֲצָמָם מִן הַצְּבוּר. וְאֶפְלוֹ מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְקוֹשָׁה עָלָיו הַתַּעֲנִית – מִכָּל-מְקוֹם צָרִיף לְהִתְעַנּוֹת.

תַּעֲנִית אֶסְתֵּר מִקֶּדֶם:

בְּשָׁנָה שְׁחָל יוֹם י"ג בְּשַׁבָּת, מִקֶּדִּימִים אֶת הַצּוּם לְיוֹם חֲמִישִׁי (י"א) וְלֹא לְיוֹם שֵׁשִׁי. מִכִּיּוֹן שֶׁאֵי-אֶפְשָׁר לְהַכְנִס לְשַׁבָּת בְּצוּם.

מחצית השקל

המנהג:

נוהגים לתת לפני פורים "מחצית" מן המטבע הקבועה באותה מדינה ובאותו זמן (בארץ-ישראל: חצי שקל, בארצות-הברית: חצי דולר, בצרפת: חצי פרנק).

זמן הנתינה:

בתענית אסתר לפני מנחה, ואפלו אם חל פורים ביום ראשון נותנים גם ביום התענית. אם לא נתן לפני מנחה, יתן אחר-כך או בבקר יום הפורים.

הטעם:

זכר ל"מחצית השקל" שהיו נותנים באדר, כשבית-המקדש היה קיים.

השמוש ב"מחצית השקל":

כשבית-המקדש היה קיים, שמשו המעות שהובאו ב"מחצית השקל" לקניית קרבנות צבור. פיום מחלקים אותם לעניים, כדי שיוכלו להשתמש בהם להוצאות "שמחת פורים".

החיבים:

מנהג זה כולל את כל ישראל, ועל כל פנים כל אחד מבן עשרים ומעלה, או החל מבן שלוש-עשרה שנה. ומה טוב ומה נעים – שיתנכו גם קטנים לתת שלוש "מחציות השקל" מכספם שלהם. בספר המנהגים מובא שהאדמו"ר נותן "מחצית השקל" בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים.

במקומות שמטבע הנקראת "מחצית" אינה מצויה, נוהגים הגבאים להניח בקערת הצדקה ג' מטבעות אלו, וכל אחד מניח כסף מקומי תמורת אותן מטבעות, וזוכה במטבעות על-ידי הגבהתן ומניחן בקערה ל"מחצית השקל".

חיוב "מחצית השקל" ואחרות ישראל:

במצות "מחצית השקל" ישנה הוראה בעבודתו של כל אחד ואחת מישראל, שהתחלת עבודתו צריכה להיות מתוך הידיעה שכל עניינו הם אף ורק "מחצית

השקל". ובכדי להיות דבר שלם, עליו להתאחד עם יהודי נוסף, ודוקא בזה היא שלמותו, שמשיניהם יחד נעשה "שקל שלם". (שיחות קודש תשנ"ב)

"מחצית השקל" – יסוד ענין כללות עבודת ה':

עבודת ה' בשלמות היא דוקא כאשר האדם מרגיש בכל עניניו, שאינו אלא "מחצית". שפכל אשר הוא עובד את ה' בכל כוחותיו, אין זה אלא "מחצית" – כי אלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו, אין יכול לו... הקדוש-ברוך-הוא נותן לאדם את הכוחות הדרושים לו על-מנת שיוכל לעבד את השם, ויתרה מזו על-פי מאמר חכמינו זכרונם לברכה על הפסוק "מי הקדימני ואשלים". (שערי המועדים חג הפורים עמ' קנ)

מופת פורים

ספר מנהל אתר 'אחזת דוברובין' שליד המושבה יסוד-המעלה, מר אריק לובוסקי, ארוע שקרה לבנו לפני שנים: בנו אסיף, נפגע במהלך טיול בתאונת דרכים. הרופאים קבעו שעבר ארוע מזחי חמור, ואמרו להורים שלא יצפו בעתיד הקרוב להחלמה או לשפור במצבו.

האב צלצל לשליח הרבי ורבה של יסוד-המעלה, הרב יעקב ריצס, שכתב על פו לרבי. בתשובה, הורה הרבי לבדק את המזוזות בבית משפחת הילד. האב והרב בדקו את המזוזות ומיד החליפו אותן. הדבר היה קצת לפני פורים. כמה ימים לאחר מכן התקשר מזכירו של הרבי, הרב קלין, ואמר שהרבי הורה לרב ריצס לבקר את הילד החולה בפורים ולתת לו משלוח מנות בשם הרבי – ואחרי הפעלה להודיע במזכירות שאכן בצעה.

בפורים קים הרב ריצס את ההוראה. הוא נכנס לחדר החולה, אחז בידו למרות שהיה מחסר הכרה, ואמר לו שהיום פורים והרבי שלח לו משלוח מנות. עברו שניות אחדות, ופתאום נשמעה בחדר צוחה מפי האחות המטפלת, שראתה ביצר הילד פוקח את עיניו ומזיז את ידו!

הרופאים שקבלו את ההודעה מהרו אל מטת הילד לחזות בנס. בנגוד לכל התחזיות הרפואיות הנס קרה מול עיניהם. הילד חזר לעצמו, אצבעותיו מששו את משלוח המנות ועיניו נפקחו בשחיוף על פניו...

חג הפורים – זמני החג

בכל שנה חוגגים את ימי הפורים בסדר הבא:

שושן וירושלים:

בָּעָרִים שׁוֹשָׁן וִירוּשָׁלַיִם וּבְכָל הָעָרִים הַמְּקֻפָּוֹת חוֹמָה מִיָּמֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן – אֶפְלוּ אִינָן מְקֻפָּוֹת עֲכָשׁוּ, קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה וּמְקִיְמִים אֶת מִצְוֹת הַפּוּרִים בְּחֻמְשָׁה-עֶשֶׂר בְּאֶדָר.

דִּין זֶה חָל גַּם עַל עָרִים הַסְּמוּכוֹת לְעִיר הַמְּקֻפָּוֹת חוֹמָה, אוֹ עָרִים הַנִּרְאוֹת מֵהֶן.

בכל העולם:

בְּכָפָרִים וּבְעָרִים גְּדוֹלוֹת שְׁאִינָן מְקֻפָּוֹת חוֹמָה מִיָּמֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן, קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה וּמְקִיְמִים אֶת מִצְוֹת הַפּוּרִים בְּאַרְבַּעַת-עֶשֶׂר לְחֹדֶשׁ אֶדָר.

מצוות הפורים

קריאת המגלה:

”הַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים”: הָרִי כָּאֵן זְכִירָה וְעֲשִׂיָּה לְפּוּרִים. זְכִירָה – זו קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, עֲשִׂיָּה – מְשִׁתָּה, שְׂמֻחָה, מְשִׁלוּח-מָנוֹת וּמִתְנֻנּוֹת לְאֶבְיוֹנִים.

הקורא את המגלה למפרע – לא יצא

יְדוּעָה תּוֹרַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב עַל מֵאֵמֶר הַמְּשִׁנָּה: ”הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה לְמִפְרַע – לֹא יֵצֵא” – שְׂכַאֲשֶׁר קוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה עִם כָּל הַכּוֹנְנוֹת, אֲבָל חוֹשֵׁב שֶׁסְּפוֹר זֶה אֶרְעָ בְּעֶבֶר – ”לְמִפְרַע”, לְפָנַי אֶלְפֵי שָׁנִים, בְּזַמְנֵנו שֶׁל אַחַשְׁוֵרוּשׁ שְׂמַלְךָ בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה – ”לֹא יֵצֵא”. כִּי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּאֶפֶן שֶׁל ”חֲדָשִׁים”, (דְּהִינּוּ שְׂיַחֲוֹשׁ שֶׁהִדְבָּר אֶרְעָ הַיּוֹם).

(התוועדותיות תשמ"ב חלק ב')

דיני קריאת המגלה:

- א. קריאת המגלה תיכת להיות מתוך מגלה כשרה – כתובה על קלף כתיבת סת"ם על ידי ממחה במלאכת הקדש.
- ב. הכל תיכים לקרא או לשמע את קריאת המגלה. גם הנשים תיכות, כיון שגם הן היו באותו הנס. גם את הקטנים תיכים לחנך שישמעו את קריאת המגלה.
- ג. זמן קריאתה: כל היום – מהנץ החמה עד שקיעתה. ובלילה: מצאת הכוכבים עד עלות השחר.
- ד. מצוה מן המבחר לשמע את קריאת המגלה בבית הכנסת, ברב עם, משום פרסומי נסא. הקורא לפני הצבור יקראנה בעמידה.
- ה. המגלה תהיה פרושה כאגרת לפני הקורא. ומנהג חב"ד לקפלה לשלושה חלקים. וכן השומעים שיש בידם מגלה כשרה, נוהגים גם הם לפרשה ולקפלה.
- ו. הקורא את המגלה צריך שיכונן להוציא את השומעים, והשומעים צריכים לכונן לצאת בקריאתו, ויזהרו לשמע את כלה. ואסור להפסיק עד לאחר ברכת "הרב את ריבנו".
- ז. לפני קריאת המגלה מברכים שלוש ברכות: "אשר קדשנו במצותיו... על מקרא מגלה", "ברוך אתה... שעשה נסים", "ברוך אתה... שהחיינו". בברכת "שהחיינו" של יום, יכוננו גם על מצות משלוח-מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים.
- ח. מנהג הוא שהצבור אומר ארבעה פסוקים של גאלה בקול רם ואחר-כך חוזר הקורא וקורא אותם מתוך המגלה. ואלו הם: "איש יהודי", "ליהודים", "ומרדכי יצא", "כי מרדכי".
- ט. נוהגים להכות ולרקע ברגלים כשמזכירים בקריאת המגלה תבת "המן" שנזכר בצרוף איזה תאר – "האגני", "הרע" וכיוצא בזה. וצריך הקורא להשגיח מאוד שבשעה שמרעישים ומבלבלים בהפאת המן, ישתק עד שיעבר הרעש לגמרי, כדי שכלם ישמעו את הקריאה.
- י. את עשרת בני המן וגם את תבת "עשרת" צריך לקרא בנשימה אחת. ולכתחלה נוהגים לקרא בנשימה אחת מ"חמש מאות איש".

- יא. ביום – שמיעת וקריאת המגלה בתפלין של רש"י.
 יב. בקריאת המגלה קוראים כשתי המסורות: "להרג ולאבד / ולהרג ולאבד".
 "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם".
 יג. לאחר קריאת המגלה מברכים את ברכת "הרב את ריבנו".

מקרא מגלה באור החסידות

וכן מצות מקרא מגלה, למרות ש"אם אי-אפשר בעשרה, קוראים אותה ביחיד", הרי "צריך לתור אחר עשרה". ויתרה מזו: "אף-על-גב שיש לו מאה אנשים, מצוה לקרותה בצבור משום ברב עם וכו'" – והינו, שקיום מצות מקרא מגלה (באפן של מצוה מן המבחר) הוא על-ידי אחד רבוי יחידים, שנעשים למציאות אחת (מציאות של צבור).

מתנות חנם

פעם, בסעודת פורים אצל הצדיק רבי נח מלכוביץ', אמר פתאום לנוכחים: "עכשו זו עת רצון ו'כל הפושט יד, נותנים לו'. כל מי שרוצה לבקש מתנה בעבודת הבורא – אוכל לתת לו".

החסידים מהרו לנצל את ההזדמנות וכל אחד ואחד בקש דברים מסוימים בעבודת ה', והצדיק נענה להם. בין המסבים היה גם רבי משה מקוברין (שאחר פטירת רבי נח מלא את מקומו), והוא לא בקש דבר. שאלו הצדיק: "מה מבקשה?".

השיב רבי משה: "איני רוצה מתנות חנם. אני חיל, ואני רוצה להתעלות בכוחות עצמי".

משלוח מנות איש לרעהו

המצוה:

תיב כל אדם לשלח בפורים לפחות לאדם אחד, שתי מתנות. הינו: שני מיני מאכל או משקה, שאין ברכתם שוה.

הטעם:

לזכר ההצלה שנצלו ישראל מפליה בימי המן על-ידי מרדכי ואסתר, שחזקו את לבם של ישראל באהבה ואחוה – בין איש לרעהו.

התיבים במצוה:

הכל! אשה תשלח לאשה ואיש ישלח לאיש. יש אומרים שמשלוח-מנות צריך להיות על-ידי שליח. ומנהג ישראל ששולחים על-ידי התינוקות משלוח-מנות.

זמנה:

ביום ולא בלילה.

לא כל יום פורים

למחרת פורים נהג רבי מאיר-שלום מפוריסוב להזמין לביתו את עניי העיר ולהעניק להם נדבה הגונה.

שאלוהו תלמידיו: "הלוא אף אתמול קבלו מנה נכבדה של 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים', ומה הדיחפות לתת להם צדקה עכשו?"

השיב הצדיק: "בפורים הכל יודעים כי מצוה גדולה היא לתת 'מתנות לאביונים', ועל-כן הם עלולים לחשב שזו מצוה המיוחדת לפורים ולא לכל ימות השנה. לכן קבלתי עלי להזכיר לכל הצבור כי מצוה לתת צדקה גם בשאר ימי חול".

מתנות לאביונים

המצוה:

מצות-עשה מן הקבלה שיתן אדם בפורים, לפחות שתי מתנות לשני אביונים. הינו: מתנה אחת לכל אחד.

הטעם:

לזכר ההצלה שנצלו ישראל מפליה בימי המן על-ידי מרדכי ואסתר, שחזקו את לבם של ישראל באהבה ואחווה – בין איש לרעהו.

החייבים במצוה:

כל אדם! אפלו עני שבִּישְׂרָאֵל, כל איש ואשה. מתנות לאביונים יכול איש לשלח גם לאשה ואשה יכולה לשלח לאיש.

זמנה:

ביום ולא בלילה.

המשמח לב האמללים . . דומה לשכינה!

מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח-מנות לרעים, כי אין שמחה גדולה ומפארת לפני הקדוש-ברוך-הוא אלא לשמח לב עניים, יתומים ואלמנות. והמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה, שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

יש להשתדל שכל אחד ואחת מישראל – כולל גם קטנים וקטנות שהגיעו לחנוכה – יקימו מצות משלוח-מנות ומתנות לאביונים. ואפלו אלו שספק אם הגיעו לחנוכה, יתנהגו באופן של "ספקא לחמרא", ויקימו מצוות אלו בעצמם.

וזה בנוסף למה שיש להשתדל שיקימו שאר מצוות הפורים, אלא בשתי מצוות אלו נעשה חלישות בדבר מצד כמה סבות. לכן יש להתעורר על זה במיוחד.

(לקוטי שיחות, חלק יא)

ועוד ענין עקרי הקשור עם ההוספה בשמחה – להשתדל בעוד מועד (בפרט החל מראש-חדש אדר, שבועים לפני פורים) בנתינת צרכי הפורים לכל אלה שזקוקים לכה, כדי שייכלו לחג את ימי הפורים כדבעי, באפן של "אורה ושמחה וששון ויקר".

(התועדויות תש"נ חלק ב, עמוד 317)

החליף תפקיד

פורים אחד נכנס הרב שאול-יוסף נתנזון מלבוב לבית-המדרש ומצא שם את גביר העירה, שהיה גם למדן מפלג, יושב ולומד בחשק ובהתלהבות מתוך גמרא פתוחה.

נזש הרב אל העשיר, סגר את גמרתו והוציא מביית-המדרש. "מקומך היום אינו בבית-המדרש, אצל גמרא פתוחה", גער בו. "היום אתה צריך להיות בביתך, אצל דלת פתוחה, ליד קערה מלאה מעות, כדי לקיים את מצות 'מתנות לאביונים'..."

סעודת פורים

המצוה:

להרבות בסעודת פורים באכילה ובשתיה, ולשמח בשמחת פורים.

זמנה:

עקר מצותה שתהא ביום, שנאמר: "ימי משתה". גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה.

הטעם:

זכר לנס פורים שנעשה על-ידי סעודה, שנאמר: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה".

נזכרים ונעשים

החִיבִים:

אנשים ונשים.

משֶׁתָּה וְשִׁמְחָה:

כִּיּוֹן שְׁנֵס פּוֹרִים הָיָה עַל־יְדֵי הַיּוֹן – וְשִׁתִּי נִטְרָדָה בְּמִשְׁתָּה הַיּוֹן וּבָאָה אֶסְתֵּר בְּמִקּוּמָהּ, מִפְּלֵת הַמֶּן הֵיְתָה בְּמִשְׁתָּה הַיּוֹן שֶׁעֲשֵׂתָה אֶסְתֵּר. וְעַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה תִּקַּן הַחֲטָא שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁתָּה אַחֲשׁוּרוּשׁ – לְכֵן חִיבוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנֵם לְבִרְכָה לְהִשְׁתַּכַּר בֵּינָם וְאָמְרוּ: "חִיב אָדָם לְבִסּוּמֵי בְּפוּרֵיָא עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבִרוּף מְרַדְכִי".

ואולם מי ששתיית הרבה יין מזיקה לו לבריאות, או שהוא חושש שמא יבוא לידי קלות-ראש, או שמא ישכח לברך ולהתפלל – אינו צריך להשתכר, אלא שותה יותר מהרגלו וירדם מיינו ובכך יוצא הוא ידי מצות חכמים, שהישן אינו יודע בין ארוּר לְבִרוּף.

(המהרש"א מפרש, שְׁלֵתִלְמִיד־חֲכָם אֵין צָרָף לְהַגִּיעַ לְמַצֵּב שֶׁל "לֹא יָדַע" אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שִׁיתְבּוּזָה כְּבוֹד הַתּוֹרָה, וּמִתֵּר לוֹ אֶפְלוֹ לְשָׁנוֹת מִן הָאֲמִת וְלַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ שְׂאִינוּ יוֹדַע בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבִרוּף מְרַדְכִי).

"לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה"

מְבַאֵר כְּבוֹד־קִדְשֵׁת אֲדָמוֹ"ר נְשִׂיא דוֹרְנוֹ:

שׁוֹנָה הִיא מִצְוֹת "מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה" מִשְׁאֵר מִצְוֹת הַיּוֹם, בְּכַף שְׁחִיבֵי הַמִּצְוָה – בְּכָל יוֹם הַפּוֹרִים, בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע שָׁבוּ. שְׁלֹא כְּמוֹ בְּשִׂאֵר הַמִּצְוֹת, לְדַגְמָא: מִצְוֹת מְקַרָּא מְגִלָּה הִיא לְקִרוֹתָה פַּעַם אַחַת בְּלִילָה וּפַעַם אַחַת בַּיּוֹם, וּבִזְוָה קִיָּם הַמִּצְוָה בְּשִׁלְמוּתָהּ, וְאֶפְלוֹ מִצְוֹת "מִתְּנֹת לְאֲבִיוֹנִים" – שִׁמְצוּהָ לְהַרְבוֹת בָּהֶם – אֵף מְכַל־מְקוֹם, אֵין חִיבוּבֵי כָּל הַיּוֹם.

מֵה־שְׂאִין־כֵּן "מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה" – מִכִּיּוֹן שֶׁהַסְּמִכָּה "יְמֵי" לְ"מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה" – יֵשׁ לוֹמֵר שְׁחִיבִים בְּזוֹה בְּכָל רֶגַע שֶׁל הַיּוֹם, אֶלֹא שֶׁעַל־יְדֵי קִיּוֹם הַמִּצְוָה פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם – הָרִי הִיא נִמְשָׁכֶת עַל כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁל כָּל הַיּוֹם כָּלוּ.

סדר התפלה

ערבית ליל פורים:

תפלת ערבית, כרגיל בכל יום חול. אלא שבתפלת "שמונה עשרה" אומרים "על הנסים" בברכת ההודאה, לפני "ועל כלם".
לאחר תפלת שמונה עשרה אומר שליח הצבור קדיש "תתקבל", מברכים את ברכות המגלה, קוראים את המגלה ומברכים לאחריה.
אומרים את הפיוט "שושנת יעקב", "ואתה קדוש", קדיש שלם (בלי "תתקבל") ו"עלינו לשבח".

שחרית יום פורים:

מתפללים תפלת שחרית כרגיל, אלא שבתפלת שמונה עשרה אומרים "על הנסים" לפני "ועל כלם".
לאחר תורת הש"ץ - חצי קדיש, מוציאים ספר תורה וקוראים שלושה קרואים בפרשת "ויבא עמלק".
לאחר קריאת התורה אומרים "חצי קדיש" וקוראים את המגלה בברכותיה לפניך ולאחריה.
לאחר קריאת המגלה אומרים: "שושנת יעקב", "אשרי", "ובא לציון", מחזירים את ספר התורה להיכל ואומרים "בית יעקב" עד סוף התפלה.

מנחה של פורים:

מתפללים תפלת מנחה כרגיל ומוסיפים בתפלת שמונה עשרה "על הנסים" בברכת ההודאה, כמו בשחרית וערבית.

”שְׂרָבִיט הַזֶּהָב”

הַתְּוַעְדוֹת פּוֹרִים עִם כְּבוֹד-קִדְשָׁת אֲדָמוֹ”ר נָשִׂיא דוֹרְנוּ, בְּשֵׁנַת תִּשְׁכ”ו,
הִיְתָה בְּאוֹרֵהָ מְרוֹמְמַת וּמִיְחַדֶּת. הִרְבָּה אֲרוּעִים בְּלִתֵּי-שִׁנְרֵתִים אֲרָעוּ בָּהּ
וְזָמַן רַב אַחֲרֵכֶּךָ עוֹד הַמְּשִׁיכוֹ וְהַתְּלַלְלוֹ עֲנִינִים שׁוֹנִים שְׂרָאשִׁיתָם
בְּהַתְּוַעְדוֹת זֹז.

הָרַב מ.ל. זָכָה לְהַשְׁתַּתֵּף בְּהַתְּוַעְדוֹת וּלְפָנֵינוּ תֵּאוּר עַל-פִּי יוֹמְנוֹ:

לְאַחַר שֶׁאָמַר וְהַכְרִיז הָרַבִּי ”כָּל הַפּוֹשֵׁט יָד – נוֹתֵנִים לוֹ”, נִדְחֵקוּ בְּלֵם
לְקַבֵּל ‘מִשְׁקָה’ מִיְדוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הָרַבִּי. הָעֵמֶס הִיָּה עָצוּם וְרַבִּים בִּקְשׁוּ
בְּרַכּוֹת וִישׁוּעוֹת פְּרֻטִיּוֹת, וְהָיוּ עֲנִינִים רַבִּים וּמִפְּלָאִים שֶׁשִּׁמְעֵתִי וְרֵאִיתִי.

אֲרָשֶׁם כָּאֵן אַחַד מֵהֶם:

הָרַב י.ג. נָגַשׁ אֶל הָרַבִּי בְּכִיּוֹת נוֹרְאוֹת וּבְקֹשׁ בְּרַכָּה וְהִבְטָחָה לְהוֹשִׁיעַ
בְּזָרַע חַיָּא וְקִיָּמָא, בִּיּוֹן שֶׁכָּבַר נָשׂוּי שָׁנִים רַבּוֹת וְטָרַם זָכוֹ לְהַתְּבַרֵּךְ בְּכָרִי-
בְּטוֹן.

אָמַר לוֹ הָרַבִּי: ”פּוֹשֵׁט יָד – הַכּוֹנֵה לְנִסְעַ לְשְׁלִיחוֹת”.

הָרַב י.ג. לֹא הִשִּׁיב דְּבַר, וְהָרַבִּי הִמְשִׁיף וְאָמַר לוֹ בְּקוֹל רָם: ”יְכוֹל לְהִיּוֹת
לְבוֹא אֶל הַמּוֹלֵךְ לְהַתְּחַנֵּן לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו – אֲבָל כָּל זֶה לֹא מִסְפִּיק.
צָרִיכִים לְקַבֵּל אֶת ‘שְׂרָבִיט הַזֶּהָב’ כְּדֵי שִׁיְהִיָּה ‘וְחִיָּה’... וְאֵת ‘שְׂרָבִיט הַזֶּהָב’
שְׁלִי אֲנִי נוֹתֵן לְאַלֶּה שְׁנוֹסְעִים לְשְׁלִיחוֹת”.

הִשִּׁיב הָרַב י.ג. שֶׁמוֹכֵן וּמְזָמֵן לְנִסְעַ לְכָל מְקוֹם שֶׁהָרַבִּי יִשְׁלַח אוֹתוֹ.

אָמַר לוֹ הָרַבִּי שֶׁהַהֶסְכְּמָה צָרִיכָה לְבוֹא גַם מִצַּד הָאִשָּׁה.

עַל כֶּף הַשִּׁיב הָרַב י.ג. שֶׁשִּׁנְיָהֶם, הוּא וְזוֹגְתּוֹ, נִמְנָנוּ וְנִמְרוּ לְעֲשׂוֹת כָּל מָה
שֶׁיֵּאמַר לָהֶם הָרַבִּי.

”אִם כֶּךָ – הִשִּׁיב הָרַבִּי – ”יֵשׁ לָכֶם אֶת ‘שְׂרָבִיט הַזֶּהָב’ וְיִהְיֶה ‘וְחִיָּה’
בְּשָׁנָה זֹז מִמֶּשׁ”.

